

ἡ γὰρ Ἀττικὴ θεῶν ἔστι κτίσμα
καὶ προγόνων ἥρώων

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΣΤΑ ΙΕΡΑ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Η ΝΑ απόληξη της Στερέας που εισχωρεί στη θάλασσα του Αιγαίου σχηματίζει την αττική γη.

Ακτή, Ποσειδωνία, Ιωνία, Ιάς είναι μερικές από τις παλιές ονομασίες της. Από την πρώιμη νεολιθική εποχή κατοικήθηκαν παραθαλάσσιες περιοχές της.

Οι Πελασγοί, οι Ίωνες και οι Λαπίθες αναφέρονται ως οι παλαιότεροι κάτοικοι, οι οποίοι άσκησαν δραστήρια ζωή στην ύπαιθρο οργανωμένοι σε μικρούς αγροτικούς οικισμούς με πυρήνα το γένος και την οικογένεια.

Τα ισχυρά αλλά προσίτα βουνά, η Πάρνηθα, η Πεντέλη και ο πελασγικός Υμηττός, οι ακρογιαλιές με τα φυσικά λιμάνια τους, ο Ιλισσός, ο Κηφισός που διέσχιζαν εύφορες κοιλάδες, τα Μεσόγαια και ο κάμπος του Μαραθώνα ήταν περιοχές φιλόξενας για τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Μέσα σ' αυτές τις φυσικές συνθήκες οι τοπικές δοξασιές και οι προγονικές παραδόσεις δημιούργησαν τα πρώτα θρησκευτικά κέντρα περιορισμένου και οικογενειακού χαρακτήρα.

Με το τέλος της μυκηναϊκής εποχής οι εξελεγμένοι πλέον οικισμοί και τα τοπικά βασίλεια γίνονται με τα διοικούν παραμερίζονται προς χάριν του άστεως.

Ο Θησέας λέγεται ότι συνένωσε υπό την ηγεμονία τού βασιλιά της Αθήνας τις δώδεκα αττικές πόλεις - οικισμούς, θέτοντας έτσι τις βάσεις για τη βαθμιαία ανάπτυξη τού Αθηναϊκού κράτους σε πολιτική και πολιτιστική φυσιογνωμία στον ελληνικό χώρο. Είναι χαρακτηριστική η περιγραφή του Θουκυδίδη (Ιστορίας Β, 15-17) για το γεγονός αυτό: *... Με βλίψη βαριά εγκατέλειπαν τα σπίτια τους και τους ναούς τους που ήσαν, από τ' αρχαία χρόνια, πατροπαράδοτη κληρονομιά τους κι έπρεπε τώρα να αλλάξουν τρόπο ζωής. Είχαν ο καθένας το αίσθημα ότι εγκατέλειπε την πραγματική του πατρίδα.*

Ωστόσο τα παλαιά κέντρα διατηρούν την οικονομική και κοινωνική της οργάνωση και η θρησκευτική ζωή στην ύπαιθρο Αττική συνεχίζεται.

Οι πολιτικές και οικονομικές ανακατατάξεις του 7ου και 6ου αι. π.Χ., η άνηψη του εμπόριου, η συστηματική οργάνωση της αγροτικής οικονομίας, το μεγάλο πολιτιστικό πρόγραμμα της εποχής του τυράννου Πεισιστράτου και αργότερα η συστηματική ανοικοδόμηση των ιερών μετά τους περσικούς πολέμους προσδίδουν στην Αθήνα και την Αττική πανελλήνιο ηγεμονικό ρόλο.

Οι τέχνες, τα γράμματα, η φιλοσοφία και ακόμα το τοπίο, το διάχυτο φως, η μενεξεδένια ατμόσφαιρα στο σούρουπο, ο αττικός ουρανός πάνω από τον Υμηττό και τη θάλασσα, το πολύτιμο πεντελικό μάρμαρο που σμιλεύτηκε από επιδέξια χέρια και ακόμα το ίδιο το χρώμα —ο πηλός, δημιούργησαν μια ξεχωριστή ενότητα. Η αττική τέχνη, η αττική διάλεκτος, το αττικό χρώμα, το αττικό τοπίο, το αττικό φως, το αττικό δίκαιο, η αττική κωμωδία κ.ά. αναδείχθηκαν μέσα από σύνθετη εξελικτική πορεία που αφομοίωσε πολυποικίλες εμπειρίες.

Όμως αυτός ο τόπος που διαδραμάτισε ένα τόσο σημαντικό ρόλο στη διεθνή ιστορική και πολιτιστική σκηνή της αρχαιότητας σήμερα κατασπαράσσεται από μια ανεξέλεγκτη και ολοένα αυξανόμενη οικονομική δραστηριότητα. Η έλλειψη σχεδιασμού, η παρανώριση του φυσικού περιβάλλοντος, η κακόγουστη επίδειξη πλούτου, η άλογη χρήση του μπετόν, η αδιαφορία για το ύπαιθρο και την εσοχή ως χώρου ζωτικής σημασίας για τον άνθρωπο, η έλλειψη σεβασμού στο συνάνθρωπο, η παράταξη των σκουπιδιών και των μπόζων, έχουν μετατρέψει το περίφημο αττικό τοπίο σ' ένα κακοποιημένο και υποβαθμισμένο τόπο. Χάθηκε λοιπόν η ουσιαστική σύνδεση και η δυνατότητα ταύτισης με το παρελθόν μας. Οι ελάχιστες περιοχές που έχουν απομείνει για να θυμίζουν το τί υπήρξε και το τί θα μπορούσε να είναι αυτές ο τόπος είναι οι αρχαιολογικοί χώροι και οι περιοχές γύρω από τα ιερά. Όμως και αυτές ακόμα, αντί για το σεβασμό και την προστασία, παραβιάζονται συνεχώς από την παράλογη συνάρτηση κέρδους και ποιότητας ζωής και γι' αυτόν ακριβώς το λόγο δε μπορεί να υπάρξει ποιότητα ζωής.

Ωστόσο επικαλούμαστε το παρελθόν και τα πνευματικά του επιτεύγματα διεκδικώντας μια ισότιμη θέση στη σύγχρονη διεθνή πολιτική και πολιτιστική κοινωνία, ενώ με μανία καταστρέφουμε τα υλικά κατάλοιπα αυτού του παρελθόντος.

Μήπως τελικά επαληθεύουμε τις εκτιμήσεις του Άγγλου φιλόλογου που στα τέλη του 18ου αι. έγραφε: «Αλλά αυτοί οι τρομεροί Έλληνες (...) παραμορφώνουν τα πάντα στη χώρα των θεών»;